

Geanonimiseerde versie

Vertaling

C-135/19 – 1

Zaak C-135/19

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

20 februari 2019

Verwijzende rechter:

Oberster Gerichtshof (Oostenrijk)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

19 december 2018

Verzoekster tot Revision:

Pensionsversicherungsanstalt

Verweerster in Revision:

CW

[OMISSIS]

Het Oberste Gerichtshof (hoogste federale rechter in civiele en strafzaken, Duitsland) heeft als rechter in Revision in zaken op het gebied van arbeidsrecht en sociaal recht [OMISSIS] in de sociaalrechtelijke zaak van verzoekster CW, [OMISSIS] Duitsland, [OMISSIS] tegen verweerster, Pensionsversicherungsanstalt, 1021 Wenen, [OMISSIS] wegens een revalidatie-uitkering, naar aanleiding van verweersters beroep in Revision tegen het arrest van het Oberlandesgericht Linz (hoogste rechterlijke instantie van de deelstaat Oberösterreich, Linz, Oostenrijk) als appelrechter in zaken op het gebied van arbeidsrecht en sociaal recht van 17 januari 2018, [OMISSIS] waarbij het vonnis van het Landesgericht Salzburg (rechter in eerste aanleg Salzburg, Oostenrijk) als rechter in zaken op het gebied van arbeidsrecht en sociaal recht van 29 september 2017 [OMISSIS] is bevestigd, de volgende **[Or. 2]**

B e s l i s s i n g

gegeven:

A. Het Hof van Justitie van de Europese Unie wordt verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:

1. Dient de Oostenrijkse revalidatie-uitkering volgens de bepalingen van verordening (EG) nr. 883/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels te worden aangemerkt

– als prestatie bij ziekte in de zin van artikel 3, lid 1, onder a), van de verordening,

– als uitkering bij invaliditeit in de zin van artikel 3, lid 1, onder c), van de verordening, of

– als uitkering bij werkloosheid in de zin van artikel 3, lid 1, onder h), van de verordening?

2. Dient verordening (EG) nr. 883/2004 tegen de achtergrond van het primaire recht aldus te worden uitgelegd dat een lidstaat als voormalige woonstaat en werkstaat verplicht is om uitkeringen als de Oostenrijkse revalidatie-uitkering te betalen aan een persoon die in een andere lidstaat woont, als deze persoon het merendeel van de tijdvakken van verzekering betreffende de takken ziekte en pensioen heeft vervuld als werknemer in die andere lidstaat (na de verplaatsing van de woonplaats naar deze lidstaat die jaren geleden heeft plaatsgevonden) en sindsdien geen uitkeringen heeft ontvangen uit hoofde van de ziektekosten- of pensioenverzekering van de voormalige woon- en werkstaat?

B. [OMISSIS] [Or. 3] [OMISSIS] [schorsing van de procedure]

Motivering:

I. Feiten

CW (verzoekster), die geboren is op 28 oktober 1965 en Oostenrijks staatsburger is, heeft een opleiding tot administratief medewerker gevolgd en heeft tot 1990 in Oostenrijk gewerkt. Omstreeks het jaar 1990 is zij naar aanleiding van haar huwelijk met een Duits staatsburger naar Duitsland verhuisd, waar zij sindsdien woont. Sinds haar verhuizing heeft zij alleen nog in Duitsland gewerkt, laatstelijk in het jaar 2013 als administratief medewerker. Zij heeft in Oostenrijk 59 maanden van verzekering (27 maanden van premie- of bijdragebetaling en 32 maanden vervangende tijdvakken) en in Duitsland 235 maanden van verzekering vervuld. Sinds eind 1990 valt zij niet meer onder de Oostenrijkse wettelijke sociale verzekering en ontvangt zij geen uitkeringen meer van Oostenrijk.

In de voor het Oberste Gerichtshof aanhangige procedure gaat het om de vraag of de Oostenrijkse revalidatie-uitkering ten behoeve van verzoekster naar Duitsland moet worden geëxporteerd.

II. Unierechtelijke grondslagen

1. Verordening (EG) nr. 883/2004 is van toepassing op prestaties bij ziekte [artikel 3, lid 1, onder a)], uitkeringen bij invaliditeit [artikel 3, lid 1, onder c)] en uitkeringen bij werkloosheid [artikel 3, lid 1, onder h)].
2. Op grond van artikel 11, lid 3, onder a), van de verordening geldt voor degene die – al dan niet in loondienst – werkzaamheden verricht in een lidstaat, de wetgeving van die lidstaat. **[Or. 4]**
3. Op grond van artikel 11, lid 3, onder e), van de verordening geldt subsidiair voor eenieder die geen werkzaamheden verricht, de wetgeving van de lidstaat van zijn woonplaats.

III. Nationaal recht

1. Bij het op 1 januari 2014 in werking getreden Sozialrechts-Änderungsgesetz 2012 (wet tot wijziging van het sociaal recht; hierna: „SRÄG 2012”) [Bundesgesetzblatt (BGBl) I 2013/3] is voor verzekerden die na 31 december 1963 zijn geboren, de „tijdelijke invaliditeitsuitkering” afgeschaft. Deze uitkering was bedoeld voor gevallen van tijdelijke invaliditeit. Sinds 1 januari 2014 is de invaliditeitsuitkering in wezen beperkt tot personen die niet meer op de arbeidsmarkt kunnen worden ingezet, vooral omdat de invaliditeit waarschijnlijk duurzaam is.
2. Per 1 januari 2014 zijn voor gevallen van tijdelijke invaliditeit nieuwe uitkeringen in de plaats gekomen van de tijdelijke invaliditeitsuitkering, te weten de revalidatie-uitkering en de omscholingsuitkering. De omscholingsuitkering als bedoeld in § 39b van het Arbeitslosenversicherungsgesetz (werkloosheidswet; hierna: „AIVG”) wordt aan de verzekerde uitbetaald door de Arbeitsmarktservice (Oostenrijks arbeidsbureau) gedurende de periode van zijn beroepsrevalidatie. De revalidatie-uitkering als bedoeld in § 143a van het Allgemeine Sozialversicherungsgesetz (algemene wet op de sociale verzekeringen; hierna: „ASVG”) dient te worden uitbetaald door de bevoegde ziektekostenverzekeraar gedurende de periode van medische revalidatie. Degenen die een revalidatie-uitkering ontvangen, vallen onder het stelsel van gedeeltelijke verzekering binnen de ziektekostenverzekering [§ 8, lid 1, punt 1, onder d), ASVG].
3. Ook procedureel gezien is de voorrang van het herstel van de arbeidsgeschiktheid vóór de toekenning van uitkeringen gewaarborgd doordat een aanvraag van een uitkering op grond van de verzekerde gebeurtenis die bestaat in een verminderde arbeidsgeschiktheid, primair moet worden opgevat als een verzoek tot toekenning van prestaties in verband met revalidatie, daaronder begrepen **[Or. 5]** de revalidatie-uitkering (§ 361, lid 1, ASVG). Er is niet voorzien in een mogelijkheid voor de verzekerde om een op zichzelfstaand verzoek tot toekenning van een revalidatie-uitkering in te dienen.

4. § 143a ASVG („revalidatie-uitkering”) in de hier toepasselijke versie bepaalt, voor zover hier relevant:

„(1) Personen ten aanzien van wie op verzoek bij besluit is vastgesteld dat voldaan is aan de [...] voorwaarden waaronder het recht [op een revalidatie-uitkering] bestaat, hebben vanaf de peildatum voor de duur van de tijdelijke invaliditeit (arbeidsongeschiktheid) recht op een revalidatie-uitkering. Of de tijdelijke invaliditeit (arbeidsongeschiktheid) voortbestaat, dient door de ziektekostenverzekeraar telkens indien gewenst, maar in elk geval na afloop van één jaar vanaf de toekenning van de revalidatie-uitkering of vanaf de laatste beoordeling in het kader van het case management te worden getoetst, en wel met inschakeling van het Kompetenzzentrum Begutachtung [(voor de beoordeling bevoegd orgaan)] [...]. Bij besluit van het bevoegde verzekeringsorgaan wordt vastgesteld of de betrokkene recht heeft op een revalidatie-uitkering en wordt deze uitkering in voorkomend geval ingetrokken.

(2) De hoogte van de revalidatie-uitkering komt overeen met het bedrag van het ziekgeld [...] en vanaf de 43e dag met het bedrag van het verhoogde ziekgeld [...], dat had moeten worden uitbetaald op grond van de laatste beroepswerkzaamheden ten gevolge waarvan de werknemer verplicht verzekerd was in het kader van de ziektekostenverzekering, [...]. [...].”

5. In § 143b ASVG („case management”) staat, voor zover hier relevant, te lezen:

„De ziektekostenverzekeraars dienen de [...] [ontvangers van een revalidatie-uitkering] uitvoerig te ondersteunen teneinde een aan de stand van de medische wetenschap beantwoordend behandlungsproces voor de overgang tussen een ziektebehandeling en de revalidatie met het oog op het herstel van de arbeidsgeschiktheid te waarborgen en voor een optimaal verloop van de noodzakelijke stappen van de verzorging te zorgen. In dit verband dient de verzekerde gedurende de ziektebehandeling en gedurende de medische revalidatie met het oog op het herstel van de arbeidsgeschiktheid te worden ondersteund bij de coördinatie van de verder te zetten stappen en te worden begeleid opdat na een inventarisatie van de behoeften een individueel verzorgingsplan wordt opgesteld en door de afzonderlijke dienstverleners wordt uitgevoerd. In het kader van het case [Or. 6] management moet erop worden gelet dat de verzekerden regelmatig door het Kompetenzzentrum [...] worden beoordeeld. [...].”

IV. Argumenten en conclusies van partijen

1. Verzoekster heeft op 18 juni 2015 verzocht om toekenning van een invaliditeitsuitkering, subsidiair om de toezegging van maatregelen op het gebied van medische revalidatie, en om een revalidatie-uitkering uit hoofde van de ziektekostenverzekering, subsidiair om de toezegging van maatregelen op het gebied van beroepsrevalidatie. Verzoekster is naar eigen zeggen arbeidsongeschikt. Zij heeft een nauwe band met Oostenrijk, omdat zij

Oostenrijks staatsburger is en verzekeringsmaanden in Oostenrijk heeft vervuld waarvoor zij een tegenprestatie mag verwachten. Haar woonplaats ligt niet ver van Oostenrijk en zij heeft goed contact met haar in Oostenrijk woonachtige ouders en twee zussen/broers.

2. Verweerster, de Pensionsversicherungsanstalt, betwist dat verzoekster invalide is. Mocht er sprake zijn van tijdelijke invaliditeit, betwist zij tevens dat zij verplicht is om een revalidatie-uitkering te betalen aan verzoekster, die in Duitsland woont. Volgens haar is de revalidatie-uitkering vanuit Unierechtelijk oogpunt een prestatie bij ziekte. Het exporteren daarvan zou niet tot passende oplossingen leiden. Een beperkt aantal in Oostenrijk vervulde verzekeringsmaanden leidt volgens haar tot onevenredig hoge uitkeringen bij gebreke van een factor die leidt tot vermindering van de uitkering naar evenredigheid van de in de afzonderlijke lidstaten vervulde tijdvakken van verzekering. De Pensionsversicherungsanstalt is naar eigen zeggen niet in staat om in het buitenland maatregelen op het gebied van medische revalidatie te treffen zoals die welke worden bedoeld in de nationale bepalingen inzake de revalidatie-uitkering. Volgens verweerster heeft verzoekster geen nauwe band met het Oostenrijkse socialezekerheidsstelsel.

V. Procesverloop [Or. 7]

1. De rechter in eerste aanleg (Landesgericht Salzburg als rechter in zaken op het gebied van arbeidsrecht en sociaal recht) heeft de vordering tot toekenning van de invaliditeitsuitkering afgewezen. Hij heeft vastgesteld dat vanaf 18 juni 2015 gedurende waarschijnlijk ten minste zes maanden sprake was van een tijdelijke invaliditeit en dat vanaf dat tijdstip een recht op maatregelen op het gebied van medische revalidatie bestond. Maatregelen op het gebied van beroepsrevalidatie zijn volgens de rechter niet doelmatig. Verzoekster heeft volgens hem vanaf dat tijdstip voor de verdere duur van haar tijdelijke invaliditeit recht op een revalidatie-uitkering uit hoofde van de ziektekostenverzekering in de wettelijke omvang.

2. De rechter in tweede aanleg (Oberlandesgericht Linz als appelrechter in zaken op het gebied van arbeidsrecht en sociaal recht) heeft het alleen door de Pensionsversicherungsanstalt wegens de toekenning van een revalidatie-uitkering ingestelde hoger beroep afgewezen.

3. De Pensionsversicherungsanstalt heeft tegen deze beslissing beroep in Revision ingesteld bij het Oberste Gerichtshof. Zij concludeert tot afwijzing van de gehele vordering. Verzoekster concludeert in haar memorie van antwoord tot verwerping van het beroep in Revision.

VI. Motivering van de prejudiciële vragen

1. Verzoekster heeft van 1990 tot voor het laatst in 2013 in Duitsland beroepswerkzaamheden verricht. Sinds haar verhuizing naar Duitsland viel zij niet meer onder de Oostenrijkse ziektekosten- of pensioenverzekering. Zij heeft in Oostenrijk geen uitkeringen ontvangen uit hoofde van de ziektekosten- of pensioenverzekering (zoals een tijdelijke invaliditeitsuitkering of ziekingeld).

2. Overeenkomstig de door het Hof van Justitie van de Europese Unie ontwikkelde criteria voor het onderscheid **[Or. 8]** tussen prestaties bij ziekte en uitkeringen bij invaliditeit (arrest van 21 juli 2011, *Stewart*, C-503/09, EU:2011:500, punten 37 e.v.; zie ook arrest van 10 januari 1980, *Jordens-Vosters*, 69/79, EU:C:1980:7) wordt de revalidatie-uitkering volgens de heersende leer in Oostenrijk aangemerkt als prestatie bij ziekte [artikel 3, lid 1, onder a), van verordening nr. 883/2004], omdat zij niet het risico van een bepaalde graad van ongeschiktheid dekt wanneer het waarschijnlijk is dat die ongeschiktheid permanent of duurzaam is. De revalidatie-uitkering hangt nauw samen met activerende maatregelen op het gebied van medische revalidatie. Zij heeft tot doel het verlies van inkomsten ten gevolge van ziekte te compenseren voor de periode waarin de betrokkene maatregelen op het gebied van medische revalidatie dient te ondergaan. Voor de berekening is de berekening van het ziekingeld beslissend.

3. Is de Oostenrijkse revalidatie-uitkering een geldelijke prestatie bij ziekte als bedoeld in artikel 3, lid 1, onder a), van verordening nr. 883/2004, dan is de verwijzende rechter van oordeel dat op grond van artikel 11, lid 3, onder e), van de verordening de lidstaat van de woonplaats, in casu Duitsland, verantwoordelijk voor de uitkeringen uit hoofde van de ziektekostenverzekering. Op grond van artikel 7 van de verordening is het niet toegestaan dat het tot uitbetaling verplichte socialezekerheidsorgaan uitkeringen vermindert of intrekt omdat de rechthebbende in een andere lidstaat woont.

4. De revalidatie-uitkering is evenwel aldus vormgegeven dat deze ook kenmerken van een uitkering bij invaliditeit heeft. Zij onderstelt dat bijdragen zijn betaald voor de verplichte verzekering (ziektekosten- en pensioenverzekering), zodat de uitkering pas wordt toegekend na afloop van een zekere wachttijd. Op de **[Or. 9]** revalidatie-uitkering kan enkel aanspraak worden gemaakt door middel van een aanvraag voor een invaliditeitsuitkering bij het bevoegde verzekeringsorgaan. De revalidatie-uitkering kan alleen worden toegekend als de invaliditeit weliswaar niet duurzaam is, maar langer duurt dan zes maanden, hetgeen bij ziekte in de regel niet het geval zal zijn.

5. In het arrest van 30 juni 2011, *da Silva Martins*, C-388/09, EU:C:2011:439, heeft het Hof de Duitse verzorgingstoelage weliswaar aangemerkt als prestatie bij ziekte [artikel 4, lid 1, onder a), van verordening nr. 1408/71], maar tevens benadrukt dat verzorgingstoelagen – anders dan prestaties bij ziekte – in beginsel niet zijn bestemd om voor korte tijd te worden uitgekeerd, en dat die toelagen door de voorwaarden voor de toepassing ervan eigenschappen kunnen hebben die

aansluiten bij de takken invaliditeit en ouderdom (punt 48). Het Hof heeft bevestigd dat Duitsland als voormalige werkstaat verplicht was om aan een Portugese landarbeider na diens terugkeer naar zijn land van herkomst de Duitse verzorgingstoelage te blijven betalen. Het Hof heeft de stopzetting – niettegenstaande de doorbetaling van bijdragen – van de verzorgingstoelage ten gevolge van de terugkeer naar het land van herkomst (in ieder geval bij doorbetaling van vrijwillige bijdragen voor de verzorgingsverzekering) onverenigbaar geacht met artikel 48 VWEU en aangemerkt als benadeling van de voormalige migrerende werknemer ten opzichte van rechthebbenden op een ouderdomspensioen van slechts één lidstaat die gedurende hun gehele beroepsloopbaan in slechts één lidstaat hebben gewerkt en na pensionering hun woonplaats naar een andere lidstaat verplaatsen (punten 77-79). Voorwaarde voor het exporteren is dat het land van herkomst geen uitkeringen zoals de verzorgingstoelage kent. **[Or. 10]**

6. De verwijzende rechter gaat ervan uit dat er in Duitsland geen met de Oostenrijkse revalidatie-uitkering vergelijkbare uitkering uit hoofde van de ziektekostenverzekering bestaat.

7. Hoewel de Oostenrijkse revalidatie-uitkering onderstelt dat bijdragen voor de verplichte verzekering zijn betaald, verschilt zij qua vorm en doel niettemin wezenlijk van een pensioenuitkering of een verzorgingstoelage. Een recht op een revalidatie-uitkering bestaat pas zodra op verzoek is vastgesteld dat er sprake is van een tijdelijke invaliditeit van waarschijnlijk ten minste zes maanden en maatregelen op het gebied van beroepsrevalidatie niet doelmatig zijn. De revalidatie-uitkering is geen langdurige uitkering bij waarschijnlijke arbeidsongeschiktheid. De maatregelen op het gebied van medische revalidatie die de ziektekostenverzekeraar in het kader van het case management organiseert en waaraan de verzekerde dient deel te nemen, moeten binnen afzienbare tijd een re-integratie op de nationale arbeidsmarkt bewerkstelligen en daardoor duurzame arbeidsongeschiktheid voorkomen. In zoverre kan de revalidatie-uitkering niet als louter opstapje naar een in de tijd onbeperkte invaliditeitsuitkering worden beschouwd. De hoogte van de revalidatie-uitkering wordt door de ziektekostenverzekeraar berekend en uitbetaald overeenkomstig § 143a, leden 2 tot en met 4, ASVG. Zij wordt bepaald door de hoogte van het ziekengeld. Er vindt geen pro-rataberekening plaats op basis van de binnen de pensioenverzekering vervulde tijdvakken van verzekering. De revalidatie-uitkering wordt dan ook los van de omvang van de betaalde bijdragen berekend. Anders dan in de zaak da Silva Martins worden geen bijdragen op grond van een autonome verzorgingsverzekeringsregeling betaald, die **[Or. 11]** niet het risico van ziekte in strikte zin maar het risico van het bijzondere karakter van een uitkering zoals de verzorgingstoelage betreffen.

8. Aangezien met de medische revalidatie en de – daarmee rechtstreeks verband houdende – toekenning van de revalidatie-uitkering wordt beoogd om personen die verminderd arbeidsgeschikt zijn, voor te bereiden op hernieuwde toetreding tot de arbeidsmarkt, kan de revalidatie-uitkering ook worden

aangemerkt als een uitkering bij werkloosheid in de zin van artikel 3, lid 1, onder h), van verordening nr. 883/2004 (arrest van 4 juni 1987, Campana, 375/85, EU:C:1987:253). In het ASVG wordt evenwel geen verband gelegd tussen het recht op een revalidatie-uitkering en dreigende of bestaande werkloosheid.

9. In het geval van verzoekster, die sinds haar verhuizing naar Duitsland meer dan 20 jaar geleden geen Oostenrijkse uitkering zoals een tijdelijke invaliditeitsuitkering heeft ontvangen (en ook niet heeft aangevraagd), ligt het volgens de verwijzende rechter niet voor de hand dat het vrije verkeer van personen wordt beperkt als de revalidatie-uitkering niet wordt geëxporteerd.

VII. Schorsing van de procedure

[OMISSIS]

Oberster Gerichtshof,

Wenen, 19 december 2018

[OMISSIS]